



Nro 45.

A' FELS. R. TSÁSZARNAK ÉS A. KIRALYNAK  
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Kött Bétsben Juniusnak 6 dik napján 1794.  
esztendőben.*

*Lengyel. Ország.*

**S**tanislaus Augustus mostani Lengyel király nevének napján, minden esztendőben egynéhány érdemes hazafiak vétettek bé a' Sz. Stanislo vitézi rendébe, mellyet önnön maga ez a' király állított fel *Májusnak* 18 ik napján, 1765-dik esztendőben. Mostan is, u. m. múlt hólnapnak 8-dik napján meg innepeltetett ez a' nap, mind a' *Warsóviai* fő templomban, miad a' királyi udvarnál, ezzel a' külömbséggel mindazáltal, hogy most senki sem vétetett fel ebbe a' rendbe. Dél után maga mulatságára ki kotsikázván a' király, a' *Vistulán* túl fekvő, *Prag* nevezetü külső város.

ba, mingyárt azt költötték némellyek rólla, 's azt bezzélék, hogy többé vissza sem fogna menni. Melly hazug hir értésére esvén a' fejedelemnek, azonnal vissza tért a' városba, 's jelenlétele által táfolta meg ellenségei által költetett hazug hirnek valóságtalanságát. — Ezen hir által is ugyan, de kiváltképen az által nagy nyúghatatlanságba ejtetett *Warsóvia*, hogy mind az Oroszok, mind a' Prusszusok nagy számmal, 's erős ártilériával közelgessenek a' városhoz. Fél óra alatt az egész polgárság fegyverbe öltözve ki rukkolt az úttzákra, de leg kissebb zenebonát sem indított. Végtére ki sült, hogy ezen hazug hir a' fogságba ült Lengyel Mágnásoknak udvari tselédjeik és baráttyaik által költetett és szóratott legyen ki a' kösség közt, olly fel tétellel, hogy a' támadandó zenebona alatt a' fogoly Mágnások ki szabadúlhassanak, 's bátorságosabb helyre vehessék magokat. Ezen hamis hirnek kovátsai azonnal meg fogattatván, a' fenytő házba dugattattak. Mellyen felettébb meg bosszonkodván a' nép, mingyárt keménnyen kezdette azoknak a' Lengyel Mágnásoknak büntetéseket sürgetni, a' kikről immár emlékeztünk, hogy t. i. fel akasztattak. — Azoknak, t. i. *Ozarovski* korona Feldmarsalnak, *Gr. Ankvitznak* és *Zabielló Lythvániai* all feldmarsalnak, a' kik a' Tanátsház előtt akasztattak fel, halála nagy örömet szerzett a' nézőkben, kiknek száma könnyen réá ment 10 ezer emberre.

Báró *Jgelström* Orosz Generál illyetén levelet irt a' *Pétersburgi* hadi Tanats Praesidenséhez: „Az egész Lengyel ármádia, a' *Warsóviai* Garnisonon kívül, complotban vagyon, amaz 18 ezer, e' pedig 4000 főből álló. *Krakóviában*, *Sendomirban*, és *Lublinban* immár confoederációk is vannak, 's egészlen a' Fr. Jakobinusok principiumaik szerént vagynak intéztetve, ez a' complot naponként mind jobban jobban öregbedik, és sebes lépésekkel terjesztetik ki. Minden reménységemet

Égyedül az Istenbe és Császárnémnak igaz ügyébe helyhez tettem. Kétség kívül *Lythvânia* is fogja Lengyel Országának nyomdokait követni. Kérek az Isten nevére, keress módot ezen gonoltnak meg fojtására — minekelötte a' Törökökkel üstökbe kapnánk, még kell amazokat előzni, 's el nyomni. Hogyha *Soltikow* corpora ide jövénd, egyszeribe nyaka fog a' Lengyel conföderációnak szakadni. — Itillye meg az Úr jelen való szomorú környülállásaimat, a' ki minden szempillantásban ellenség és spionok által vagyok körül vétettetve, és sem Császárnémtól, sem a' szövetséges fejedelmektől semmi segedelmet nem várhatok. „ s. a. t. — A' közönséges bátorságra ügyelő Commissió, és hadi Tanács éjjel nappal foglalatoskodnak *Warsóviában*, és égyet értenek *Kosciuskó* Generállal, a' ki félvén attól, ne hogy el zárattasson *Krakóviától* a' Prusszus seregek által, még most is ott múlat, 's éjjel nappal dolgoztat a' redutákon és sántzokon. Eggy Proclamátiójában, azt parantsolta a' nemzet nevében, hogy nemtsak tsupán a' nemesség, hanem minden lakos és paraszt is esztendőstől fogva 50 esztendősig kellyen fel, 's fogjon hazája védelmezése mellett fegyvert. A' nemeseknek meg hagyatott, hogy a' jószágaikban lakó parasztoknak tulajdon költségeken dárdákat készittessenek, ennekfelette minden helységnél a' hegyek tetején, lármát jelentő rúdakat ásattassanak, azokra szurok koszorúkat függesztessenek, a' mellyeknek meg gyújtatások által jel adattathasson a' népnek öszve gyüllésére, hogyha az ellenség közelgeténd.

### *Nagy Britannia.*

Az epe sáros természetű, és ugyan ez okon melancholiára felettébb hajlandó Brittusok abban állittyák nemzeti szabadságoknak valóságos mivóltát, hogy ők mind a' vallást, mind a' polgári igazgatást tárgyazó dolgokban szabadon gon-

dolkodhassanak. E' miatt sokszor olly nagy változás esett közöttök, a' melly nemcsak vélekedéseiknek, hanem még polgári constitutiójoknak alkotmányát is meg tántoritotta. A' jelen való időben is nem kevesen találtnak köztök ollyanok, a' kik nemzeti szabadságokkal vissza élnek, és a' Fr. polgári új alkotmányt akarván majmozni, külömbkülömb-féle társaságokat állítottanak fel magok közt, mellyekben az értelmesebbek, vagy legalább azok, a' kik a' köz nép felett böltsekedni láttatnak magoknak, democratica letzkéket tartanak. A' múlt hólnapnak 13 dik napján, estéli 10 órakor, eggy *Thelwal* nevezetű lakos, egynéhány gyanús társaságoknak tagja, és a' democraticum principiumoknak nagy apostola, a' *Londoni* úttzán éppen abban a' szempillantásban fogattatott el, a' mellyben szintén apostolságának gyakorlására eggy *Beaufort-Buildings* nevű közönséges Szalába akart volna menni, melly történet nem hogy meg réttentette volna a' gyanús társaságoknak több tagjait, sőt a' mi több, mingyárt más nap egynéhányan találtattak közöttök, a' kik amannak apostolságát magokra vállalván, számos halgatóknak jelenlétekben fogtak törvénytelen hivatallyoknak gyakorlásához.

A' következett napon tartatott parlamentaris Gyűllésben *Dundas* Status Titoknak eggy nyalább papirost adott által a' király parantsolaty-tyából az alsó háznak, avagy parlamentomnak, a' mellyekben a' *Correspondens* és *Constitutionalis* társaságoknak actái és resolutiói vóltanak fel jegyeztetve. — Egyszermind fel olvastatott az a' királyi parantsolat is, a' mellyben hathatos okokkal ajánltatott az alsó parlamentom tagjainak ezen gyanús papirosoknak szoros meg vizsgáltságok, és olly hathatos eszközöknek keresése, mellyek által az Angliai birodalomba is bé tsúszott, és naponként öregbedő Fr. métely, még zöld fűvében megfojtattasson. *Pith* minister mingyárt azt javasolta, hogy a' szokott *adresse*, az az, királyi ké-

gyelmet meg közlő levél, készíttessen ki, 's küldtessen meg a' királynak, a' ki ez által is ki nyilatkoztatta a' parlamentomhoz való szíves indulattját, és a' nemzet boldogságát munkálkodó atyai gondoskodását, és szorgalmatosságát, hozzá tévén azt, hogy senki sem fogna a' tagok között találatni, a' ki ezen idvességes projectummal ellenkezne. Eggyfzersmind azt javasolta: 1. Hogy ezen gyanús actáknak meg vizsgálására egy különös Commissió rendeltetne ki. 2. Hogy ez a' Commissió titkos lenne, az az, senkinek sem kellene azt tudtára adni, ne hogy észre vévén azt az azon actákban fel jegyeztetett személylyek, el kerülhessék érdemlett büntetéseket. — *Fox* úr, a' ki másként régtől fogva ellenkezik a' ministerrel, most eggyfzer meg tartóztatta ellenző indulattját, és önnön maga is jóvá hagyta, 's ditsirte a' ministernek fel tételét: mindazáltal magának meg tartotta azt a' szabadságot, hogy a' mit a' ki neveztetendő Commissió dolgában a' haza constitutiójával, és fundamentomos törvényekkel ellenkezőnek lenni tapasztalánd, mindenkor fel fedezhesse, 's ellene mondhasson. Sőt jobbnak 's illendőbbnek lenni itilné előre meg tudni, meg vizálni, hogyha méltók legyenek é azon acták a' titkos commissióra, avagy nem? anynyival inkább, hogy szokáson kivűt való dolog vólua ezen rendkívül való provisió, avagy gondviselés.

Lord *Wycombe* helybe hagyván *Fox* úrnak meg jegyzését, azt mondotta, hogyha valamelly complót vagy az országnak bé vett constitutiója, és java ellen, méltó leszen annak tagjait meg büntetni, de előre esmérni is, mint maga gondolatlan és oktalan embereket. Mindazáltal maga is azt óhajtya, hogy nem titkosan, hanem világosan kell dolgaikat meg vizálni, ne hogy mind a' parlamentom, mind a' ministerium gyanúsakká tegyék magokat. Senkinek nem szolgál ugyan, úgymond *Lord Wycombe*, betsületére a'

fellyebb nevezett gyanús társaságoknak tagjának lenni, hanem nem tartya törvénytelenységnek, hogyha értelmes személyek öszve gyűllenek az Ország dolgainak vizsgálására, és olly ditsiretes eszközöknek keresésére, mellyek nemcsak alkalmasak, hanem szükségesek is a' bé tsúszott vissza éléseknek, vagy inkább törvénytelenségeknek meg igazítására, és a' köz jónak öregbitésére. *Fox* úr erre azt felelte, hogy az elő hordott indító okok elégteleneknek lenni láttatnak nékie a' titkos commissiónak kivánására; hogy ez a' lépés semmi előbbi történeteken nem fundáltatik, és hogy bizonytalan dolog legyen, mellyik eszközhöz kellyen a' parlamentomnak elsőben nyúlni, törvényhozó hatalmához é, vagy a' mások által való informáltatásához.

*Pith* minister ezen ki fogásokra rövideden azt felelte, hogy ezt a' törvényes procedurát, avagy lépést, nem a' józan okosságból, hanem a' múlt példákból is könnyen meg lehet mutatni. Eleitől fogva szokásban vólt, *úgymond ő*, a' királyi petsétes, és parlamentomnak küldetett actáknak meg vizsgálására titkos commissiót rendelni. Emlitette állatásának erősítésére, az 1722. ékztendőben történt complótot. Kavalléri parolájára fogadta, hogy ezen mostani gyanús társaságoknak leg főbb tzellyok legyen az Ország mostani jó constitutiójának fel forgatása, a' parlamentomnak el töröltetése, és a' Frantzia anarchiának által plántáltatása; tehát nemcsak nem kell a' titkos commissiónak rendeltetését akadályoztatni, sőt inkább azon kell iparkodni, hogy a' jelen való gonosz complótnak tagjai mind ki nyilatkoztassanak, 's meg büntetlenségnek érdek szerént 's a. t. Fontos okait helyeseknek találván az alsó parlamentom, jóvá hagyta, 's bé vette a' ministernek a' titkos commissió eránt tett javaslását.

Azon veszedelmes társaságokról, mellyekről itten vetélkedtek egymás közt az alsó Parlamen-

tomnak tagjai, ekként okoskodik egy közönséges levél: A' Parlamentom által ki neveztetett, és a' meg fogattattaknak irásaikat szorosán meg vizsgáló commissiónak jelentéséből ki tettik, hogy ezen haza árulóknak nem más végek vólt, hanem az Ország Constitutiójának fel forgatása. — A' constitutionalis társaság tsak nem minden részetskéjével Angliának levelezett, a' Párisi Jakobinusok klubjával, és a' N. Gyülléssel is égyet értett, 's minden állapotját és környülállásait el árulta a' Hazának, sőt a' mi több, azon iparkodott, hogy többé sem a' királlyal, sem a' Parlamentommal magát szóba ne eressze. A' *correspondáló*, az az, levelező társaság amannál is veszedelmesebb vólt, 's azon igyekezett, hogy az egész nemzetet egybe gyűjtse, Nemzeti Gyüllést állitson fel, és ezen végének el érésére, mind a' népet, mind nevezetesen a' parasztságot fel fegyverkeztethesse, 's olly állapotba helyheztethesse, mellyben elegendő lehessen maga védelmezésére, következésképen a' parlamentomot semmivé tehesse, a' királyi hatalmat és méltóságot el törölhesse, és így egészen más formába önthesse a' mostani igazgatásnak formáját. *Pith* minister arra kérte az alsó Parlamentomot, hogy a' jelen való veszedelmes környülállások közt ne támaszkodna a' *Habeas corpus* actára, hanem annak félre tételével, engedne szabad folyamatot az igazságot szolgáló biráknak. (e.)

### *Frantzia Ország.*

Minémü gondolattal légyenek a' Fr. nemzetnek képviselői, némelly vallásbeli tikkelyekről,

---

(e.) *Habeas corpus*nak neveztetik N. Britannia-ban az az akta, avagy törvény, a' melly a' nemzetnek méltóságán és szabadságán fundáltatik. Ezen közönséges törvénynek ereje szerint, senkit sem szabad ottan elegendő taná-

meg tetztzik *Robertspierének* azon beszédéből, mellyet múlt hólnapnak 16 dik napján tartatott ülésben mondott, a' *decási* innepekről emlékezvén: Meg száfolhatatlan igazság, *úgymond*, az, hogy minden tudományt, a' melly által a' lélek méltósága magasztaltatik, kégyesen kell a' republikákban venni. Tehát, ki bizta reád gonosz arúló, hogy azt mondjad: *nintsen Isten, és nem egyéb a' lélek tsupa lehetetnél, a' melly a' sir partyán el enyészik?* Mellyik gondolat alkalmatosabb a' lélek méltóságának öregbitésére, a' semmivé tételről é, vagy a' halhatatlanságról való gondolat? nem nagyobb örömötökre szolgál é ti néktek rokonotoknak halálán siránkozókat azt hínetek, hogy az ő halhatatlan részében romolhatatlanul meg fog hozzátok való szeretetének képe maradni? Oh te, a' ki a' te magzatodon férjeden, mint édes anya és szerelmeles feleség bankódol,

---

*bizonyságokon kívül őrizetbe avagy fogságba vinni. És bátor valaki, vagy valamelly törvénytelenységert, vagy adósságért törvénybe idéztetik és tömlötzre tétetik a' bíró által: még is mindazáltal, hogyha ezen aktára provocállyá magát, szabadságot nyer bírójától szoros tömlöczéből, az úgy nevezett Soutvarth nevű királyi bankba, vagy pedig Loodoni Fleetbe által menni, melly mind kettő olly tágas, hogy azokban nemcsak házak és úttzék, hanem rétek és szántó földek is vagynak, holott a' perbe idéztetett fogoly szabadon sétálhat, mulathatlyá magát, 's szabadon gyakorolhatja szokott mesterségét. Hogyha pedig ezen különös, és tágas fog házaknak határain túl lépénd, és más szabad helyen találtatik, vagy az Előjárók, vagy a' Creditorok, az az, költsen adók által, már akkor nem fedezheti magát a' Habeas corpus aktával, hanem az ügy*

az ő halhatatlan részében vagyon egygy olly érzékenység, melly a' tiédnek meg felel; a' melly a' te szívedet láttya; könnyüidet számlállya, 's tudja kegyes fájdalmidat betsülni. Mellynél több érzékenysége és elméje vagyon valakinek, annál inkább tudja lelkének méltóságát betsülni; menél magosabban gondolkozik valaki, annál örömeztőbb meg fogja a' léleknek méltóságát magasztaló gondolatokat. Nem akarom a' philosophisi gondolatokat pérbe húzni. Úgy nézem az *atheismust*, az az, az isten lételének tagadását, mint a' nemzetnek polgári társát, és azt mondom, hogy mivel az istenségről való gondolat az igazságnak szava, respublicához tartozó. Soha egygy törvénytévő sem igyekezett az *atheismust* a' nemzet közzé bé iktatni; sőt néhányan közzülök hamis költemények által is kívántak a' tudatlan és vastag képzelődéseket meg szoritani. *Socrates* azt mondotta maga felől, hogy ő lélek által vólt illettetve. Melly bóldogok vagyunk mi Frantzia Országának törvénytévői, hogy minékünk egygy olly meg világosodott nemzetnek formálásához vagyon szerentsénk, mellynék értelme meg nem engedi, hogy mi hazug költeményeknek segítségével éllyünk. A' régiség égygyetlen egygy nemes indulatú és gondolkozású férfiút sem mutathat minékünk, a' ki ezen nemes gondolatra ne támaszkodott vólna; ellenben minden gonosz-tévők igyekeztek azt el titkolni s. a. t.

*Páris* városának *Poissoniere*, az az, hal-piatz nevű szakaszában egygy *Pichard* nevű polgár meg halván, és sirjához vitettetvén, illyetén beszédet tar-

---

*nevezett Newgati szoros tömlötzbe zárattatik, 's mind addig ki sem boisáttatik onnan, valameddig mind Creditorait ki nem elégíti, mind a' tett költséget visszsa nem fordittya, mind az Előjáróknak az utolsó fillérig eleget nem tejjend.*

tott azon ofztálynak előülője felette: „Respublicanus, kedves atyámfia! a' törvénynek nevében adom által testednek sátorát, a' mi közönséges anyáknak a' földnek. Jól tudjuk mi azt, hogy te nem holtál meg egészlen. Igazán mondatott, hogy a' sír két világnak határain építetett emlékeztető ofzlop. A' te halhatatlan lelked el válván tölünk, eggy olly igaz és jó istennek kebelébe ment hé, a' ki ellensége a' tyrannusoknak, pártfogyója az el nyomattattaknak, és a' szabad embereknek. Kivánom, hogy továbbá is érezzed és kóstolyad a' szabadságnak, egyenlőségnek, és minden múlt századokban élt kégyes republicánusok' barátságának és társaságának örömét. Oh kedves atyámfia, éppen olly halhatatlan a' virtus, mint maga az isten, a' kinek munkája az. Kivánnjuk, hogy hasonló állapotod legyen *Brutus*, *Cató* és *Aristides* állapottyához. — Vedd el ezen utólsó kívánságunkat: *élly jó*. Segítségünkre fogjuk sírodon hívni az Istent, a' hazát, és a' szabadságot. Vajha ezen kellemetes szón utóllýára is repesne a' szíved. Aidjuk a' leg főbb valóságot, a' ki az embert halhatatlanságra teremette, a' ki a' kégyességet meg jutalmaztattya.

*Pachet*, Páris városának fő polgármesterét, a' ki *Hebert* párttyához tartozott, hanem annak szerentsétlenségétől fogva igen tsendesesen viselte magát, *Májusnak* 8-dik napján tömlöztzre vettette *Robertspiere*, 's helyére *Fleuriotot* választatta a' nép által. — Múlt alkalmatossággal említettük, hogy *Ersébet* hertzeg aszszony is fel áldoztatott a' gvillotinének. *Májusnak* 10-dikén a' revoluciónalis szék eleibe idéztetvén, mingyárt észre vette, hogy ő többé vissza nem fogna menni a' *Temple* nevű fog házba: azért azt kérte az érettek küldöttéktől, engednék meg néki, hogy a' XVI *Lajos* árváit utóllýára meg öleihesse, 's érzékeny mellyéhez szorithassa. Csórgó könnyűinek leg kissebben sem engedtek a' kegyetlen barbarusok, hanem meg fogván karjait le vezették a' kotsihoz, 's abba bé tették. A' mint eggy közönsé-

ges levél jelenti, maga a' revolutionalis szék sem talált hibát benne, és csak azzal vádolta, hogy ő is részt vett volna a' *Danton* complotjában. — Következett nap, u. m. *Máj.* 11 dikén 3 pap, két vólt apáca, és egy 77 elztendős varró asszony gvillotiniroztattak, mindnyájan azzal vádoltatván, hogy contra revolutionalis szókat szóltanak, és titkos gyűlléseket tartottanak, a' polgári hitet le nem tett papokkal. — *Filep* vólt Orleáni herczegnek felesége, a' meg hólt gazdag *Penthievre* hertzegnek égyetlen egyy maradéka is a' revolutionális szék eleibe idéztetett, a' kit különös virtusaiért, és példás életéért az egész világ nagyra betsült. — A' mint tudunkra vagyon, nem szenvedhetvén ez a' kegyes hertzeg asszony férjének feslett életét, el hagyta őtet; e' pedig egyy *Montesson* nevű ágyast tartott magának, és sok pénzt hagyott nékie, de ő sem emésztheti azt békével meg, mivel már ő is a' *Conciergerie* nevű fog házban ül. A' N. Gyűllésnek mostani előülője *Carnót*, ismét 4 hétre erősítette meg a' közönséges Jóra ügyelő Commissiót eddig viselt hivatalyában.

### *Hadi Történetek.*

E' folyó hólnapnak 4 dikén költ különös udvari újság levélben hofzason le irattatik azon ütközet, melly múlt hólnapnak 18 dik napján a' *Bolió* F. M. Lájtinánt kórmánya alatt lévő *Aus-triakusok* és *Frantziák* közt történt a' *Luxenburg* és *Lüttich* közt fekvő *Boullioni* Grófságban, ugyan azon nevet viselő város alatt. Értésére adattatvön *Bolió* F. M. Lájtinántnak, hogy a' *Belvaux* és *Noir Fontaine* közt táborozott, 4000 főből álló Fr. corpus segítséget várna magához *Sedánból* és *Carignánból*, el tökéllette magában, hogy azt két felől meg támadván, el zárja a' *Boulliomba* való vissza mehetéstől. — Ki is indúlt *Májusnak* 18-dik napját követett éjjel a' vezérlése alatt lévő sereggel, de ott nem lephette az ellenséget, mivel már akkor az is el hagyta tábor helyét 'a

*Buillon* felé marsirozott. Így lévén a' dolog, utánnok küldötte az avantgardét, melly a' nálla lévő *Wurmser* huzárjaiból 2 escadron vasasokból, és 600 önként ki vállalkozott gyalogokból állott, olly véggel, hogy mihelyt útól érik a' Frantziákat, mingyárt vágjanak bé azoknak soraiba; önnön maga pedig 4 osztály gyalogsággal, és elegendő ártillériával igyekezett amazokat segíteni.

Észre vévén az ellenség utánnok ment seregeinket, *Cursozhoz* nem mezlize, eggy hegy tejére gyüllött fel, mind a' *Semois* nevű folyó vizet, mind *Bouillon* városát háta megett hagyván. Utól érvén őket avantgardánk, mingyárt hozzá kezdettek az attakirozáshoz, és bátor amazok ágyúikkal védelmezték légyen is magokat; még is mindazáltal minden oldalról közikbe vágta lovasaink, és minekutánna széllyel szórták, 's el üzték volna a' Fr. lovasokat, felettébb sok kárt tettek a' gyalogságba, 's egészlen a' városig kergették, abba bé is mentenek gyalogaink, holott az ablakokból és ajtókból lövöldözvén reájok a' Frantziák, bé mentek a' házakba, 's minden ott találtatott, és a' várból is kártátsokkal tüzelőket le vagdalták, úgy annyira, hogy négyed része nem maradott életben, ezek is pedig ki *Sedánba* futott, ki pedig a' hegyekben és erdőkben rejtezett el. Részünkről mintegy 50 ember holt meg, melly veszteségünket leg inkább öregbítette az, hogy a' *Wurmser* huzár regementéből való, igen érdemes fő Strázsamesternek *Kisfaludy* úrnak égyik lábát, és *Kinsky* Ferentz gyalog rgből való zászlótartónak Gr. *Metternichnek* égyik kezét elszakasztotta az ágyú golyóbis. Az ellenség vesztesége hat, sőt hét-száz emberre is fel ment, kik között sok tisztek találtattak. — Fogattattak el mintegy öt százan, 's ezek közt 2 kapitány, 9 hadnagy, 4 ágyú, és 3 munitiós szekér.

Gr. *Kaunitz* hadi Tármaster jelentése szerént, *Májusnak* 20-dikán este, mintegy 2500 Frantziák ütöttek ki a' *Mobözsi* várból, 's vissza is nyomták *Latour* F. M. Lájtinánt külső őr állóit, hanem

tsak ugyan szerentséssen vissza verték őket vitézeink, és előbbi tanyájokat is vissza vették.

### B é t s.

*Az Alsó Austriai Kormányzók által közönségessé tétetett Cs. K. parantsolatnak folytatása.*

A' ki nevezett pénzváltóknak neveik ezek:  
 1.) *Louis Julien* Pénz váltó; 2.) *Jaume P. V.* 3.) *Grand* és társa Helvécziai P. V.; 4.) *Dupont* az ifjabb P. V.; 5.) *Vussoni* és kereskedő társa *Génuai P. V.*; 6.) *Obercamp*; 7.) *Malet* és kereskedő társa P. V.; 8.) *Razures* az öregbik és ifjabbik; 9.) *Berard*; 10.) *Nogue*; 11.) *Caccia*, atya és fia; 12.) *Sartorius Schukard* és kereskedő társok; 13.) *Donner P. V.*; 14.) *Le Roi de Camilly*; 15.) *Serre*; 16.) *Paignon* és kereskedő társa; 17.) *Rousseau* fiastól égyütt P. V.; 18.) *Pierre le Roi P. V.*; 19.) *Pierre*; 20.) *Bouchet*; 21.) *Pochet*; 22.) *Chabanel*; 23.) *Guison*; 24.) *Germain an d' Or*; 25.) *Richard* az öregbik; 26.) *Richard* az ifjabbik; 27.) *Ririer Tamás*; 28.) *Famin* az idősbik; 29.) *Androin Pál*; 30.) *Asmond de Cillarceau*; 31.) *Boulier* két testvérek; 32.) *Breant de la Neuville*.

A' Pénzváltó Commissiónak tagjai és Agensei: 33.) *Perregaux P. V.*; 34.) *Pache Génuai P. V.*; 35.) *Fulchiron P. V.*; 36.) *Enfantin*; 37.) *Baguenant P. V.*; 38.) *Roque*; 39.) *Hupaix* ágens. 40.) *Page* ágens; 41.) *Conlombier*; 42.) *Pillop*.

*Az ezen dologban másuva útagott Agenseknek nevei: Génuába mentek Bussony és Page; Olasz Országba Grivel; Hamburgba Burdoi, Pashis és Hupaix; Hollandiába Ronus Havrei kereskedő, és a' Nantesi Barthelemis; Helvéczziába Perregaux és a' Havrei Hamet; ugyan oda Portau.*

Mint hogy ezen veszedelmes rendeléseket szükséges jókor, és illendő eszközök által meg akadályoztatni: ahoz képest illendő vólt mind a' Publicumnak közönségesen, mind kiváltképen a' kereskedőknek tudtokra adni ezen Fr. pénzváltók.

nak neveiket, eggyfersmind valójában inteni, hogy szorgalmatossan ójják magokat, azoktól, a' velek való kereskedéstől, égyet értéstől, és czimborázástól. Söt keménnyen meg parantsoltatik mindeneknek ugyan, de kiváltképen a' nagy városbeli kereskedőknek, hogy mihelyt illyeten idegen gyanús embereket és kereskedőket fognak magok közt tapasztalni, azonnal tegyenek jeientést a' Cs. K. Alsó-Austriai Kórmány-széknél.

*Bétsben 17 dik Máj 1794.*

### *Magyar Ország.*

*Tisza Lökön* egy nőtelen szép ifjú legény, nem tudatik mi okból, régtől fogva nagy gondolkozásba esvén, és múlt *Márt.* 22 dik napján körül vétetvén a' melancholia által, reggeli 3 órakor fel öltözött, köpönyeget vett magára, és a' tizsa partra szaladván, 's ott tsizmáját le vetvén a' vizbe ugrott, és minekutánna sok ideig abban úszkált volna, ki ment, 's újra fel öltözvén haza szaladt, imádkozott, és a' tsizmáiért küldvén a' tizsa partra gazdasszonyát, maga egy konyha kést kapott, az istállóba szalatt, és elsőben is torkát a' gégeje mellett által ütötte, onnan ki rántván jobb oldala felé a' hasába döfte, és a' mennyire a' kés nyele ért, addig bé nyomta, háromszor magában meg forgatta, 's végtére a' földre le esvén, el ájúlt. Azomban a' gazdasszonya haza menvén a' tizsa partról, urát fél holtan találta az istállóban, 's lármát ütven, többen is oda gyüllöttek, és a' szerentsétlen ifjúnak kezéből ki ragadták a' kést, magát pedig vízzel öntögetvén, ábrázattyát élelsgették. Ezen szomorú történet leg ottan értésére adattatván egy B. M. nevezetű, *Tokajban* három esztendővel ez előtt letelepedett examinatus seborvosnak, a' fellyebb nevezett helységbe nagy siettséggel ki ment, és szorgalmatos igyekezete, 's hasznos szolgálattya által annyira vitte öt hetek alatt, ezen mindenkétől el hagyattatott desperatus beteget, hogy már

múlt hólnapnak 5-ik napján tartatott *Tarczali* vásárban, a' fel gyógyúlt ifjú portékákat árult.

\* \* \*

### *Tudósítás.*

Hat elzendeje már, mióta a' Nemes Magyar Hazában külömb külömb féle rangú uraságok nevelésem alá bizott kis-aszonyaik körül fáradozom. Erre a' többek között azért adtam magamat, hogy ha született magyar nem vagyok is, mindazáltal a' Hazának érdemes tagjává tessesem magamat, és éppen ezen az okon, nem akarnám eddig való munkámat félbe hagyni, hanem még nagyobb tökéletességre vinni; kiváltképen azért, mivel a' Reformátusok közt még eddig semmi ollyas közönséges kis-aszonyokat nevelő ház nintsen.

Hogy pedig jó igyekezetemben annyival inkább bódogúlhassak, kívánom ezen hazabeli minden uraságok előtt közönségessé tenni, hogy ha arra elegendő számú kis-aszonyok minél előbb jelentenek magokat, tehát még egy férfi, és egy aszony Tanítót kívánnék magam mellé segítségül fogadni. Szoba leányt kettőt tartok, az egyik magyar, a' másik német. Az alkalmazosság nállam már jóval tágasabb mint eddig volt. Ollykor ollykor, kivált a' téli hólnapokban *Pesten* is vagy *Budán* szoktam lakni, a' kis-aszonyok kedvéért, a' kik ott a' musikában 's tántzban gyakoroltathatnak.

Az elzendönként való fizetést én meg nem határozom, hanem bizom azt kinek kinek maga magzattya eránt való indulattyára, 's tehetségéhez képest. Abban sem kötöm meg magamat, mennyi időt töltsön nállam valemelly kis-aszony. Ki tehetné azt fel, hogy egy elzendő alatt mindenekben elegendő épületet lehetne venni, valamellyek egy nemes születésű kis-aszonymnak ki pallérozására meg kívántatnak? de hogy egy

elzrendő alatt is lehet valamellyekben elő menni, azok tehetnek bizonyyságot, a' kik már nevelésem alól ki mentek, és többet elzrendőnél nem töltöttek itt, még is leg alább németül beszélni, 's irni meg tanúltak. Mennyi elzrendősök legyenek a' kis asszonyok, a' kiket fel vállalok, abba se szabok törvényt. Nállam vagynak igen gyengék is, de illendő gondviselés vagyon reájok; a' kik 14. elzrendőt el értek, vagy meg haladtak is, azokról se hiszem, hogy csak a' magok ezek után járók, és minden jóra hajthatatlanok vólnának. A' világ mindég nagyobb nagyobb tökéletességre megyen; én is tehát azoknak, a' kik különösebb szivességgel viseltetnek erántam, alázatosan köszönöm azt is, hogy tudtomra adták már, mit tartanak némellyek az én eddig való nevelésben hibánuak, ebbe is jobbitást ígérek.

Ha már ezen jelentésem után is, a' mostan nállam lévő kis-asszonyok száma nem fog annyira nevedni, mint a' mennyi meg kívántatna az én fel tett szándékom végben vitelére; én magam nem leszek az oka, ha az a' köz haszonra, tökéletességre nem mehet. Hóltig háláadatos leszek azok eránt a' Méltóságok eránt, a' kik kedves kis-asszonyaikat eddig reám merték bizni. — Leg drágább jutalomnak fogom tartani, ha idővel is az illyenek lesznek dízei ezen Nemes Hazának, a' mint erről tellyes bizodalمام vagyon. Aldja meg az Isten azokat, a' kik ez után is illyen nevelő házakat állítanak fel; úgy nézem én azokat, mint az én példámon indúlt hasznos munkát; és ha én többé nem tanítok, 's nem élek is, akkorra is használtam már a' Hazának.

*Irtam Vácson Májusnak 29-dikén 1794.*

*Colom Anna.*